

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

V. 11. 12. 13. 14. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

certum est. Atque hæc de appositionibus maxime controuersis.

§. 3. Nec obstat Græcus textus vers. 9. apud Matthæum. Hæc enim verba: *ὡς ὁ ἀποστόλος ἀπαγγέλλει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*, vt autem ibant nunciare discipulis eius. Hæc inquam omittenda sunt ex glossa alicuius inserta. Nam ostendit id quod additur in omnibus libris *καὶ ἰδὼν*. & ecce. nam nisi verba illa omittantur, *καὶ* delendum est, quod tamen in omnibus libris inuenitur. In vetustissimo manuscripto Collegii Mofemensis illa verba omissa sunt. Syrus etiam omittit. Beza etiam licet addat, tateatur tamen in suo vetustissimo abesse codice. Franciscus hæc in notis habet: *Sequitur in regio, & plerique omnibus codicibus, ὡς ὁ ἀποστόλος ἀπαγγέλλει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*, vt autem ibant nunciare discipulis eius, quod quamquam etiam apud Euthymium, & Theophylactum legatur, non dubito tamen quin sit omittendum. Imprimis enim interpretes Latini, & Syrus non legunt, vt neque Latine, neq. Syriace additur. Deinde non tantum Latini patres omittunt, sed etiam Chrysostomus, cuius hic est commentarius. Cum igitur existerent cum timore & gaudio, & ecce Iesus occurrit illis. Ad hæc Parisiensis ex 2. exemplari transfigunt illa verba. *ἀπαγγέλλει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*. & forte obeliscus errore delapsus est in hæc posteriora verba, cum esset collocandus ante *ὡς ὁ ἀποστόλος*. Præterea huius sublati manet integra sententia, additis autem dure coheret sententia, *καὶ ἰδὼν ἰν ὁ οὐδὲ*. Postrema videntur addita hæc verba ab iis qui intellexerunt occursum Iesu de quo loquitur versus nonus subsequens, accidisse, cum mulieres irent nuntiatum discipulis.

Denique, hæc verba addita pleraque difficultates pepererunt: Non enim potest ordo historię sine magna perplexitate constitui, si mulieribus occurrit Dominus antequam Petrus & Ioannes venerunt ad monumentum. Nam cum his fuit etiam Magdalena. Si igitur vna tantum vice ad sepulchrum venerunt, semel tantum Apostolis nuntiarent, non possunt coherere, quæ referunt. Nempe Tulerant Dominum, &c. Ioan. 20. 2. & v. 18. Vidi Dominum, & hæc mihi dixit.

VERSUS II. 12. 13. 14. 15.

Quæcumque abissent, ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatem, & nuntiauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam, &c.

QUESTIO I.

Quomodo fidem resurrectionis tollere sacerdotes conati sint?

§. 1. Milites narrant omnia quæ facta fuerunt. Nā & angelos viderunt, & mulieres, a quæ forte etiam Dominum illis colloquentem. Misi sunt quidam de custodibus, qui referrent, ceteris ad stationem redeuntibus, ne de fidei custodia rei esse viderentur. At tantum ab fide, vt miraculis commouerentur, vt ea suppressere mendacio conentur. Grandi enim pecunia, mendacium maiore stultitia emunt. Quanta enim est stultitia, credere milites omnes, & semper tacituros? Quin ipsi milites se pecuniam accepisse vt mentirentur, confessi sunt. Nec dubium est rem veram à centurione relatum Pilato. Iudeos egregie continet Chrysostomus, quem lecto huius loco consulat.

§. 2. Quod si quisquam consideret in vigiliis & excubiis Romanorum diligentiam, prudentiam, ferocitatem, non facile dormitasse credet. Morde somnus etiam hodie luitur. Nec exiguis numerus fuit, Petrum in carcere carernatum, seruante quatuor militum quaterniones militum, qui cum euasisset, iubentur

duci, integram centuriam sepulchri custodia additam vt etiam facit sacerdotum timor, diligentia, sollicitudo, si enim ad capiendum missa cohors esset, & Tribunus & sacerdotum minister, non minore cura seruatum est sepulchrum. Cum enim scirent multos eius esse discipulos, multos amicos, nec parum eorum conturbasset Iosephi, & Nicodemi constantia, cui corpus de cunctis depositum tam honorifice sepelissent, timuerunt, ne viri nobiles, & potentes, huiusmodi addita fuisset custodia, etiam inuitis auferrent. Cum igitur omnia talia sint, vt fidem nullam mererentur, magna cecitas est Iudeorum tam insulso commento credentium. Nam omnes milites ita dormi uis, vt nec aduenientium strepitum, nec lapidem remouentium labores audierint, vt ne vnus quidem fuerit excitatus, ita absurdum est, vt non nisi stulto persuaderi possit. Quod si tamen illud concedamus, vnde dormientibus, nihil audientibus, nihil videntibus constitit discipulos eadem fuisse?

§. 3. Longinum centurionem sepulchri custodiam præfuisse Metaphrastes narrat 15. Martii. Vide Lippoman. T. 6. Sur. T. 2. Postquam sepulchrum mandatum fuit rursus Christi corpus? Longino centurioni rursus fuit Pilatus vita sepulchrum tuum custodiam militari. Et ille quid fecit, quod erat imperatum, vt esset eiusmodi cum Pilato sententia, vt iam didimus. Cum autem peractum esset magnum mysterium resurrectionis, & milites miracula, quæ etiam iura, quam vt ea caperet humana cogitatio, quæ etiam iura, & presbyteri Iudei ceteri annuissent, huiusmodi ignominiam & dedecus sibi afferre existimantes & miraculum volentes extinguere, pecuniis persuaserunt militibus. Vt clamarentur Christi resurrectionem. Verum non sic Longinus sed mendacii quidem fuit praclarus confutator. Verax enim testis veritatis, vt qui non sustinuerit calumniari Christum tanquam furto subreptum, sed lingua & mente libera eum verum esse Deum prædicauit, & mortuis esse excitatum affirmavit. Quo factum est, vt & ipse Pilatus, & Iudeorum Synagoga princeps, inuidiam qua prius mouebantur in Christum, & quem in eum animo concipiebant furorem, eum vultu Longinum transferrent, ei adeo irascentes vt quidquid pateretur Longinus, existimarent, eum non satis daturum esse penam. Hinc eas res deuotè ad aures Longini & eorum ira fuit ei significata.

§. 4. Non fuit erroris aut imbecillitatis, sed delinæ malitia: Iustinus q. 108. *ἰεροῦσιν ὁ δὲ τῶν κληρικών τῶν ἰουδαίων, κατὰ ἀλλήλων ἀγροῖαν οὖσαν. ἰεροῦσιν αὖτ' ὁ ἀναστῆναι τὸν κύριον οὐ νεκρῶν, καὶ δειχθῆναι αὐτὸν θεόν, σὺν αὐτῶν, μένοντι τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ ἰερῇ & χεῖρ, καὶ τὸν χεῖρ ἀνεγέρτασθαι ἐν τῇ ἰερῇ κατὰ τὴν ἰεροδοκίαν τῶν αὐτῶν παρρησιασθέντων, ἐν τῇ ἰερῇ δακτύλῳ ἐν τῇ ἀπὸ βίβλου μυστρί. ὅς τὸν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου ἀεὶοι. τὸ δὲ ἐξαρροῦσθαι αὐτὸν τὴν ἀναστασιν, καὶ αὐτὸν τῶν τῶν νομίσαν, καὶ καλῶν τοὺς ἀποστόλους, ὅτι τὸ ἐν μακρῇ αὐτῶν ἐν ἐκτελεῖν ἵνα ἐν τῇ διωκτικῇ τῇ ἐν πνέματι & γνώμῃ, ὅτι ἐστὶν ἀκούσαν ἀγροῖας οὐκ ἔστιν ἐφελκυστῆς, ἀλλ' ἐργασίας. αὐτῶν δὲ τῶν ἐν ἐλπίδι ἐκαστοῦσαν τὸν χεῖρ οἱ ἰουδαῖοι, & οὐ κατὰ τὴν διδασκαλίαν, αὐτῶν, καὶ τὴν ἐν ἰουδαίᾳ τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶς τὰ ἐν αὐτοῖς τῶν δόκτων καὶ τῶν ἀποστόλων ἀγροῖας. Resuscitatum vero est mortuis à Deo Christus, illam quæ contra eum habita agnatio, reuera ignorantiam fuisse ostendit. Quandoquidem post resurrectionem Domini à mortuis, & post probationem ostensionem, neq. Deum suffragatorem Iudeis fuisse in morte Christi, neq. Christum citra resurrectionem in morte manisse, secundum eorum sententiam, qui illum crucifixerant, Iudei ipsi ad hoc in incredulitate & inobedientia perseverauerunt: ob hanc ipsam causam venit fieri indigni. Quod enim argentum dederunt, vt resurrectio eius premeretur, & pro furto in vulgus dargetur, atq. Apostolos prohibuerunt in nomine ipsius diuina perficere, quæ vi & efficacia Spiritus S. edebatur opera, nō est præter voluntatem obuenientis & ventis secum ferentis ignorantia, sed de-*

Corrigendus textus Græcus.

Græca lectio vitiosa.

Insania Iudeorum.

Insulsum mendacium Iudeorum.

VERSUS 19.

Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.

QVÆSTIO I.

Quid mandat abiturus Apostolis.

§. 1. PRIMUM est vt doceant. *Docete*, inquit, omnes gentes. Apostolorum itaque, & Episcoporum *Docere* debet. Officium enim primum hoc est magistratum Ecclesiasticorum: & optimos quosque pontifices & Episcopos in docendi munere diligentiſſimos fuisse legimus. Et nunc quoque etſi multa illis agenda incumbant, primas tamen & ſecundas docendi officium tenet. Idque per ſe, vel alios, nec concionando duntaxat, ſed variis modis. Immerito itaque Calvinus eos eſſe Episcopos negat, qui docendi munus non exeunt; nempe more Calviniano. [Hinc, inquit, diſcamus Apoſtolorum non eſſe inanem honoris titulum, ſed operoſum munus: ideoque nihil magis eſſe abſurdum, vel minus tolerabile, quam vt ſibi larvati homines viſerpent hunc honorem, qui oſcioſe regnantes, docendi munus à ſe reſiciunt, à Patre Romano, cuiusque cohorte ſuperbe ſucceſſio hæc iacta ut, quaſi communem cum Petro, & eius collegis perſonam ſuſtineant: interim doctrinæ nihilo maior illis cura eſt, quam Iupercis, vel Veneris, vel Bacchi ſacerdotibus.]

Sane i. Tim. 2. Requirit Apoſtolus vt doceat, aut ſane vt docere poſſit. Si ipſe docere aliquando non poſſit, vt illi ſit cura doctrina, quod fieri videmus accuratiſſima providentia, mittendis in omnem terram, etiam Indias, & Chinam doctores.

Noſtri quidem omnes Episcopi docent, & docere tenentur, partim per ſe ipſi, partim per alios. Nec ad docendum neceſſarium eſt, cathedram aſcendere, & concionari; quanquam hoc faciunt multi, & omnes facere optandum eſt. Docere non tantum illi ſolent, qui concionantur, ſed quicumque monent, hortantur, errores corrigunt, faciendæ præcipiunt, omittendæ prohibent, idque priuatim, publicè, per ſe, per ſuos, voce, calamo, & quod caput eſt, exemplo bonorum operum, alios ad ea invitantes. Degeneres ingiur non ſunt, verum pro ſuo quique talento, tempore, occasione docendi munus exequuntur. Adrianus Saravia Calvinianus & Beza antagoniſta, doctores illuſtres agnoſcit, qui nunquam concionati ſunt, c. 2. De diuerſis gradibus miniſtrorum.

§. 2. Neque tamen eos, qui ſuo munere non funguntur, excuſo, habent ſuum illi iudicem, & conſcientiam, etſi nunc ſuppreſſam, olim experientur accuſatricem: Magis accuſandus Calvinus, & eius alleclæ, qui non miſſi à Chriſto, nec ab ordinaria vlla poteſtate ad docendum, cucurſerunt ad ſuos errores, deſtruat ſcripturis. Itaque Saravia eodem in capite, de vocatione quorundam dubitat, qui in Eccleſiis reformatis munere paſtorali funguntur, cap. 2. doletque hoc Eccleſiis ſuis expoſtari, improbat etiam conciliabulum Poſſiacenſe, qui miniſtris ſuis vocationem extraordinariam tribuunt. Quinetiam probat vocationem Eccleſiæ Romanæ, ſicut & baptiſmum, at Beza eam eiſcit vocationem, nec aliam tamen habet, niſi extraordinariam; at negat Saravia, illos ex vocatione quam mouentali, ſe poſſe expedire, qui ad extraordinariam vocationem conſugunt. E. Beza reſponſus Saravia vocationem omnem tollit è medio, cum enim duas extraordinarias vocationes diſciſſet,

ſed deſtinata & voluntaria ſuppliciumq; ſecum trahentis aduerſus Deum rebellionis. Nam ſi ea ſpe Iudei Chriſtum cruciſixerunt, vt ne doctrina eius inualeſceret, & Iudaismus ne obſcuretur: quomodo cum veriſque ſpectuentur deciderint, que præter voluntatem obuenit aduerſus Chriſtum ignorantiam iſtorum, ea res non coarguit & reſellit?

Et Turon. lib. 1. cap. 21. ex actis Pilati ad Tiberium miſſis. Apprehenſus inquit & Ioseph, qui eum aromatibus conditum in ſuo monumento recondidit, in cellam inſtudiatur, & ab ipſis ſacerdotum principibus cuſtoditur, maiorem in eum habentes ſanctiam (vt geſta Pilati ad Tiberium miſſa referunt) quam in ipſum Dominum, cum ille à militibus, hic à ſacerdotibus cuſtodiretur. ſed re urgente Domino cuſtodibus viſione angelica terriſis, cum non inueniretur in ſecundo: nocte pariter de cellula, in qua Ioseph tenebatur ſuſpenduntur in ſublimi; ipſi vero de cuſtodia, abſolvente angelo liberatur. paritibus reſtituitur in locum ſuum. Cumq; Pontifex militibus expoſtraret, & ſanctum corpus ab ipſis inſtanter requirerent; diſcunt ei milites: Reddite vos Ioseph, & nos reddimus Chriſtum. ſed vt verum cognoviſſis, nec vos benefactorem Dei, nec nos ſuum Dei reddere nunc valeamus. Tum illi conſutatis, quæ ab hac accuſatione liberantur. Hæc Gregorius, qui & in ſecondo angelo nomine Nicodemi ſcripta recitata habentur: qualia autem ſint ea omnia, ſides apud auctores remanet: Non vero ſcè ponimus, ne qua ab antiquis ſum enarrata, inſuſpecte prætermiſſe videamur. Lector itaque boni conſolatur, & quod monet Paulus, omnia probet, & quod bonum eſt tenet.

Non dubito fabulas adiunctas, nec enim continuo in eorum poteſtate erat Iosephum captum detinere, cum præſens corpus illi dedidiſſet.

VERSUS 18.

Et accedens Iesus locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis poteſtas in celo & in terra.

QVÆSTIO I.

Quomodo Chriſto data omnis poteſtas?

§. 1. Syrus addit: ſicut miſit me pater, ita ego mitto vos, quod aliunde huc translatum eſt. Ariani ex his verbis Chriſti diuinitatem oppugnabant. Athanaſius orat, contra Arianos. Quomodo accepit, ſi Deus eſt? an ſi neceſſitatem non habuit?

Reſponde tamen eſſe iam Chriſtus accepſſe poteſtatem dicunt ſecundum naturam humanam. & Syrus habet Schuleran, dominium, imperium. Parum illi eſt; vt eſſet caput Eccleſiæ, Dominus domus. Vide Act. 10. 26. & 42. Eph. 1. 20. & 1. 22. Ioan. 16. 33. ita prædictum eſt Daniel. 7. 14. 28. 14. 49. 6. & Vigilium lib. 5. contra Eutycheten. Cyril. in Ioan. lib. 2. cap. 71. Omnia iſta iam nouo titulo meriti poſſedit, quia humiliavit ſemetipſum, obediens iſque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Poſſedit iam perfectè factus ipſe immortalis, & glorioſus, vt iam ea cepit poteſtate, & eam per Apoſtolos promulgare. Merito igitur iſta præſatur, vt meminerint, ſe à ſupremo Domino ad ſeruos illius miſſi. ſervos, inquit Theophylactus, φησὶ ὅτι ἐδόθη ἡ ἐκείνου ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἡ ἐκείνου δουλοῦται, ὡς ἐν χεῖρὶ ἀγγέλων πάλαι. Dicit iſti datam omnem poteſtatem in celo; Humana natura que prius ſerviebat, nunc in regno regnat.

23 (* *) 25